

جیره‌بندی آب در راه است؟

مسئله آب یکی از جدی‌ترین مشکلات آینده ایران است و حالا نوک کوه یخ چنین بحرانی سر برآورده است؛ این جمله خلاصه‌ای از نظر مشترک بسیاری از کارشناسان حوزه آب و حتی تحلیلگران سیاسی و اقتصادی درباره آینده ایران است.

به گزارش سایت خبری پرسون، آنها می‌گویند مسئله آینده ایران و این منطقه، بحث آب است و اهمیت آن به مراتب بالاتر از نفت و دیگر مسائل بحث‌برانگیز خواهد شد. در کنار این تحلیل‌ها حالا کم‌کم هم مشکل دسترسی به آب از مناطق محروم کشور و روستاها به شهرهای بزرگ و حتی پایتخت ایران هم نزدیک می‌شود. تازه‌ترین خبرها از امکان جیره‌بندی آب در تهران و برخی کلان‌شهرها حکایت دارد هرچند شاید هنوز تا آغاز چنین بحرانی کمی فاصله هست.

مصرف آب تهرانی‌ها ۳۰ درصد بیشتر از میانگین کشوری

همین دیروز مدیرعامل آب و فاضلاب استان تهران گفت که تهرانی‌ها تا ۳۰ درصد بیشتر از میانگین کشوری آب مصرف می‌کنند. محمدرضا بختیاری در گفت‌وگویی تلویزیونی با بیان اینکه متوسط مصرف آب هر شهروند ۲۴۰ لیتر در شبانه‌روز است که این رقم در کشور ۲۰۰ لیتر است، اظهار کرد: این افزایش مصرف دلایل مختلفی دارد، ۵۰ درصد مردم تهران کمتر از حد نرمال که ۱۴ مترمکعب است، آب مصرف می‌کنند، ۳۰ درصد تهرانی‌ها کمی بیش از الگوی مصرف و ۲۰ درصد مصرف غیرمعتارف دارند.

او با اشاره به اینکه مصرف آب در روز گذشته در تهران به سه میلیارد و ۶۲۰ میلیون لیتر رسید گفت: این رقم نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۱.۱ درصد افزایش را نشان می‌دهد. از روز گذشته برای مشترکان پرمصرف و بدمصرف اخطار ارسال شده است و در صورت تداوم افزایش، محدودیت مصرف را اعمال خواهیم کرد.

مدیرعامل آب و فاضلاب استان تهران افزود: الگوی مصرف آب برای هر واحد مسکونی در شهر تهران در یک ماه ۱۴ هزار لیتر (۱۴ مترمکعب) آب است. واحدهای مسکونی که تا ۲۸ هزار لیتر (۲۸ مترمکعب) آب در ماه مصرف کنند، جزء پرمصرف‌ها و گروهی که بیش از ۲۸ مترمکعب آب در ماه مصرف کنند در رده بدمصرف‌های آب استان تهران قرار خواهند گرفت. بختیاری با اشاره به اینکه سناریوهایی برای روزهای سبز، زرد، نارنجی و قرمز تدوین شده است، اظهار کرد: اولویت برخورد با مصارف فضای سبز و بنایی، مشترکان تجاری و دولتی و در آخر پرمصرف‌ها و بدمصرف‌های خانگی خواهد بود.

در همین راستا با هماهنگی‌های انجام‌شده با استانداری تهران، تمامی ادارات و نهادهای دولتی این استان مکلف خواهند بود تا مصارف خود را ۲۰ درصد نسبت به سال گذشته کاهش دهند. او با بیان اینکه از اسفندماه ۹۸ تاکنون روزانه بیش از سه میلیون مترمکعب آب در سطح استان مصرف شده که این رقم بی‌سابقه بوده است، گفت: دلایل مختلفی باعث افزایش مصرف آب شده است. امسال به لحاظ وضعیت بارندگی بدترین سال در ۵۰ سال اخیر بوده است و شاهد کاهش ۳۵ درصد میزان بارندگی در کشور و ۳۷ درصدی استان تهران هستیم.

اگرچه بارندگی کم و خشکسالی کم‌سابقه امسال در نیم‌قرن گذشته، مشکلات فراوانی برای ایران ساخته اما مسئولان می‌گویند تاکنون در هیچ شهری جیره‌بندی آب انجام نشده است. معاون وزیر نیرو از استقرار ستاد برنامه‌ریزی برای مدیریت بهینه و بررسی روزانه مدیریت آب و برق در این ستاد خبر داد و گفت: تاکنون در هیچ شهری از ایران جیره‌بندی آب انجام نشده و تمام تلاش ما بر آن است تا کمترین قطعی را داشته باشیم، اگر مردم در مصرف آب و برق همکاری‌های لازم را انجام دهند، مشکل خاصی نخواهیم داشت. قاسم تقی‌زاده‌خامسی در گفت‌وگویی تلویزیونی ظرفیت ذخیره سدهای بزرگ و متوسط کشور را ۵۰ میلیارد مترمکعب دانست و اظهار کرد: خوشبختانه در نتیجه فعالیت‌های مدیریت سیلاب در سال‌های گذشته، در حال حاضر حدود ۶۰ درصد از ظرفیت سدهای کشور پر است، البته این مقدار نسبت به سال گذشته حدود ۲۸ درصد کاهش نشان می‌دهد. او با بیان اینکه سال آبی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ از نظر بارندگی بدترین سال طی ۵۲ سال اخیر بوده است، خاطرنشان کرد: تغییر اقلیم و قرارگرفتن ایران در منطقه خشک بایستی به یک باور همگانی در همه سطوح تبدیل شود. معاون آب و آبفای وزیر نیرو با بیان اینکه هیچ راهی غیر از سازگاری با کم‌آبی در مدیریت منابع آب کشور وجود ندارد، اظهار کرد: بنابراین طی دو سال گذشته با تولید وزارت نیرو و با همکاری سایر وزارتخانه‌ها، سندی برای مدیریت منابع آب شامل همه استان‌ها و حوضه‌های آبریز تهیه شده و به امضای دو معاون رییس‌جمهور و چهار وزیر رسیده که در این سند ظرف پنج تا ۱۵ سال آینده در هریک از بخش‌های کشاورزی و صنعت باید در مصرف آب مقادیر مشخصی صرفه‌جویی انجام شود.

خامسی با تأکید بر اینکه باید در مدیریت منابع آب کشور کار را با سند و برنامه پیش برد، وگرنه دچار مشکل خواهیم شد، به نقش محوری آب در توسعه پایدار و بخش‌های مختلف از جمله توسعه صنعت و کشاورزی پرداخت و تصریح کرد: منابع آب کشور باید براساس سند سازگاری با کم‌آبی که با همکاری همه بخش‌های مرتبط با آب از جمله کشاورزی، محیط زیست، صنعت و هواشناسی تهیه شده، مدیریت شود. مدیرعامل شرکت مدیریت منابع آب ایران همچنین از کاهش ۳۰ درصدی منابع تجدیدپذیر آب در چهار دهه اخیر خبر داد و گفت: این در حالی است که جمعیت ایران نسبت به آن سال‌ها، حدود ۲.۵ برابر اضافه شده است.

او همچنین با تأکید بر این نکته که در مدیریت منابع آب باید میزان آب موجودی کشور و تعیین الگوی کشت کشاورزی مبنا باشد، با انتقاد از کشت

برنج در ۱۷ استان کشور گفت: برنج یکی از محصولات پرآب‌بر کشاورزی است و ما نباید در مناطقی که آب آشامیدنی آن به سختی تأمین می‌شود، برنج بکاریم. در ایران تنها یک درصد مساحت بارندگی بالای هزار میلی‌متر دارد و برای کشت برنج مناسب است، کشت برنج غیر از گیلان و بخشی از مازندران منطقی نیست.

احتمال سرایت چالش آب به استان‌های شمالی

گسترش مسئله آب در ایران حالا به شرايطی رسیده که حتی ممکن است استان‌های شمالی را هم در بر بگیرد و در این مناطق هم بی‌آبی سر برآورد. همین دیروز دبیر کل فدراسیون صنعت آب گفت: در دنیا جنگ بر سر آب است ولی ما هنوز به فکر تولید نفت و افزایش قیمت آن هستیم، در حالی که در آینده نزدیک نفت به کمترین قیمت می‌رسد و آب در مبادلات اقتصادی و سیاسی جایگزین نفت می‌شود.

سیدعلیرضا شریعت درباره موضوع خشکسالی و اقداماتی که برای عبور از این وضعیت باید انجام داد، اظهار کرد: کشور ما به لحاظ ذاتی همیشه با محدودیت منابع آب مواجه بوده، بخش اعظم کشور خشک و نیمه‌خشک است، در این ارتباط برنامه‌ریزی جامع نیاز است و باید همه ارکان جامعه و کل نظام درگیر شود، در غیر این صورت با ابرچالشی مواجه خواهیم بود که می‌تواند موجبات اتفاقات ناگواری را برای کشور فراهم کند. وی تصریح کرد: منابع آب تجدیدپذیر کشور از بارش یا آب‌های زیرزمینی است. وقتی منابع آبی کشور را صرف فعالیت‌هایی می‌کنیم که به‌ظاهر نشان‌دهنده توسعه است عملاً شاهد این اتفاقات هستیم.

شریعت وضعیت کنونی بخش آب را حاصل بخشی‌نگری و تناقض مأموریت‌های دستگاه‌های مرتبط دانست و افزود: مثلاً در شعار کاندیداهای ریاست‌جمهوری به رونق تولید و اشتغال اشاره شد اما هیچ برنامه‌ای برای آب و محیط زیست ارائه نکردند و این نشان می‌دهد کسی متوجه وضعیت آب کشور نیست، باید در نظر داشت که هر توسعه و اتفاق مبارکی در کشور نه در ایران بلکه در تمام دنیا بدون توجه به موضوع آب امکان‌پذیر نیست، مثلاً لازمه احداث یک کارخانه ابتدا آب است، وقتی در نظر داریم کشاورزی را توسعه دهیم لازمه آن آب است. وی با بیان اینکه حکمرانی آب در کشور به شدت ضعیف است و آن هم به خاطر فرابخشی‌بودن و مأموریت ناهمگون دستگاه‌های اثرگذار است، تأکید کرد: تا فعالیت‌های وزارت جهاد کشاورزی، نیرو، محیط زیست و صمت همگن نباشد راه به جایی نخواهیم برد.

دبیر کل فدراسیون صنعت آب یادآور شد: موضوع بعدی اینکه باید متوجه باشیم که شرایط امروز موجبات نزاع‌های منطقه‌ای را در داخل کشور فراهم می‌کند، مسئله زاینده‌رود نمود بارز آن است، البته اینها ظاهر قضیه است؛ به مرور جنگ و نزاع‌ها در شهرها و استان‌ها بیشتر خواهد شد و یک ابرچالش را در کشور شاهد خواهیم بود. در حالی که ما چشم‌هایمان را بسته‌ایم و دنبال رفع مشکل نیستیم، شجاعت قبول اینکه با مشکل آب مواجه هستیم، اولین کاری است که کل کشور از جمله نهادهای دولتی، عمومی و خصوصی و در کل حاکمیت باید به این قضیه برسند، در غیر این صورت به جایی نخواهیم رسید.

او ادامه داد: اکنون هم که تنها مأموریت وزارت نیرو توزیع آب شده است و چون این نگاه وجود دارد، این وزارتخانه به دنبال این است که از هر جای کشور آب تولید کند، کما اینکه بحث انتقال آب از دریای خزر و عمان مطرح است، ما همیشه آخرین راهکار را به عنوان اولین راهکار مطرح می‌کنیم، در حالی که در تمام دنیا انتقال آب حوضه به حوضه آخرین راهکار است. شریعت تأکید کرد: باید نگاه‌ها عوض شود، در کلان کشور مردم متوجه کم‌آبی باشند، دستگاه‌ها هماهنگ شوند و طرحی نو دراندازیم در غیر این صورت موضوع آب ابرچالشی است که در آینده نزدیک منجر به نزاع و مهاجرت از مناطق مرکزی به مناطق دارای آب مثل شمال کشور شده و این مناطق نیز دچار چالش خواهند شد.

شریعت درباره موضوع دیپلماسی آب در حوزه بین‌الملل بیان کرد: ما در این حوزه مسئله داریم، سد کمال‌خان احداث شده و رییس‌جمهور افغانستان آب در برابر نفت و انرژی را مطرح کرده است، در بالادست ما ترکیه طرح‌های بزرگی در دستور کار دارد، بنابراین در دنیا جنگ بر سر آب است ولی ما هنوز به فکر تولید نفت و افزایش قیمت آن هستیم، در حالی که در آینده نزدیک نفت به کمترین قیمت می‌رسد و انرژی‌های نو سردمدار عرصه انرژی خواهند بود و آب در مبادلات اقتصادی و سیاسی جایگزین نفت می‌شود. وی گفت: امروز یک دیپلماسی فعال نیاز است، ابتدا باید به داشته‌های خودمان بپردازیم و در عین حال نیم‌نگاهی هم به خارج از مرزها داشته باشیم.

منبع: شرق